

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
 DE
 PEDICVLIS INGVINALIBVS
 INSECTIS ET VERMIBVS
 HOMINI MOLESTIS

502

*Spul-Wurm, Hertz-Wurm, St. Vit-Wurm, Maden, Band-Wurm, Kürbiskern-
 Wurm, Nestel-Wurm, Flob, Indianisch kleinen Flob, jungen Hunden, Blut-
 Igel, Mücken, Mit-Esser, Reitlisen, Wantzen, Kopf-Kleider- und
 Filtz-Läufen*

AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
 AVCTORITATE
 GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
 PRAESIDE
 IOH. HIERON. KNIPHOFIO

FACVLT. MED. SENIOR ET ADSESS. PRIMAR. PATHOLOG. ET PRAX. PROF.
 PVBL. ORDIN. ET P. T. DECANO S. R. I. ACAD. N. C. ADIVNCT.
 ET BIBLIOTHECAR.

PRO GRADV DOCTORIS
 IN PERANTIQA HIERANA
 PVBLICE DISPVTABIT
 CHRISTOPH WILHELM EMANVEL
 REICHARD
 ERFVRTENSIS

H. L. Q. C. Die XXVIII. Decembr. M DCC LIX.

ERFVRTI Stanno HERINGIANO, ACAD. TYPOGR.

DISSECTATIO INVADENTIALIS MEDICA

DE

PEDICULIS INGVINALIBVS
INSECTIS ET VERMIBVS

HOMINI MORBIS

AVSTRIAE SYMMI NVMIS

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

IOH. HERON. KNIPHOFIO

PROGRADY DOCTORIS

CHRISTOPH. WILHELM. EMANVEL

MDCCCLXXII

§. I.

Corpus humanum post mortem a vermibus
 iri devoratum atque confectum, experien-
 tia confirmatur quotidiana. *Discant hinc,*
 inquit MOVFET a) elati cordis homunculi, non
 se vermes duntaxat esse, sed vermiculorum pa-
 bulum, atque illius Imperatoris potentiam ti-
 meamus, qui tam contemptibili exercitu, superbiam, arrogantiam,
 elegantiam, formaque dignitatem omnem confundat, & victoriam
 de strenuissimo hoste insignem reportare possit. Jam in hac vita ver-
 mes

a) MOVFET. Theatr. Insect. sive minim. animal. p. 267ⁱ

mes hominis hostes sunt infestissimi, quid? quod capitales. A nativitate eum statim excruciant, sanitateque destructa, gravibus & mortiferis implicant morbis.

§. II.

Nullum est membrum, nulla pars hominis, quam non adoriantur. Observationes medicinae practicae testantur, vermes fuisse repertos in capite, sub cranio, in cerebro, in pilis, in oculis, in auribus, in naribus, in dentibus, in lingua, in aspera arteria, in pulmonibus, in mammis, in pericardio, in corde, in hepate, in vesicula fellea, in renibus, in vesica urinaria, in ventriculo, in intestinis tam tenuibus quam crassis, in umbilico, in utero, in vasis spermaticis, in testibus, in inguine, in ano, in malleolis & pedibus, in spina dorsi, in partibus musculosis. Nec humores ab ipsis liberi fuerunt. In sanguine, lacrymis, sputo, muco narium, cerumine aurium, sudore, femine humano, materia ulcerum purulenta sunt reperti teste ROLFINCIO *b*) & PAVLLINI *c*) FINCKENAV *d*) JAENISCH *e*).

§. III.

Multa prostant Medicorum observata celeberrimorum, de seminibus & ovulis eum cibo & potu ingestis, in ventriculo exclusis, nutritis & auctis. Mures, serpentes, angues, lacer-
tas

b) ROLFINC. *epit. method. cognoscendi & curandi particulares corporis affectus* p. 313.

d) PAVLLINI *Cynographia curiosa Sect. IV. Cap. VI. de vermibus ubique in microcosmo.*

d) Jac. FINCKENAV *Diss. de lumbricis Regiomont. 1706 habita.*

e) JAENISCH. *Diss. Jen. de Tania* §. 3-17.

tas, bufones, ranas, araneas vixisse in ventriculo & intestinis gravissima morborum symptomata produxiffe, vivosque non raro per vomitum & alvum fuisse dejectos, recensent REINESIVS f) SCHENCK g) ZACVTVS h) *Breslauische Sammlungen.* i) Cum vero hæc a nostro aliena sint instituto, mittimus, de *infectis & vermibus* dicturi, corpus humanum ex ordinaria eius constitutione inhabitantibus.

§. IV.

Infecta cum PLINIO & ARISTOTELE vocamus animalcula exanguia, quæ incisuras corporis possident, ossibus & carne destituta, corpore duro constant.

§. V.

Vermis autem denominationem vario modo derivant autores: alii quod vere micet & reviviscat; quod versuris corpus promoveat; quod sese torquendo vertatur; quod vertendo minetur, nocere; quod capitis & corporis versura minas & cuniculos effodiat, aut, quod consueverit per objecta caput vertendo mittere; a verrendo, quod motu corpus

A 2

post

f) REINESIVS *Epistola ad Nesteros, Epist. XXXIX. p. 70.*

g) SCHENCK *Observ. lib. 4.*

h) ZACVTVS *lib. 1. Prax. med. admir. obs. 140.*

i) *Breslauische Sammlungen von Natur und Medicin, Kunst und Litteratur. Geschichten. Versuch XIV p. 237 von dem Schlessischen Kröten-Speyer in Skarsine. Vers. III. p. 695. von weggebrochenen Fröschen. Vers. XXII. p. 570. von eingesoffenen Froschleib, und denen hierauf durch den Stuhl, ja gar per uterum abgegangenen Fröschen. Vers. XIX p. 304. von Infectis im menschlichen Leibe, besonders von weggebrochenen Eydecken.*

post se trahat. Celeberrimus KLEIN ^{k)} serpentes dividit in angues & vermes. Vermis ipsi est vel lumbricus, vel tænia, vel hirudo; hic ventre sessili, ille planus, iste teres; qui vel terrestris vulgaris, vel aquaticus: Vena Medeni seu Gordius; vel animalium. Nostram autem considerationem merentur.

S. VI.

Lumbricus.

A lubricitate dictus lumbricus, & germanis a calami scriptori crassitie, *ein Spulwurm*, est vermis fulvus, lumbrico terrestri simillimus, mira fecunditate sese multiplicans, ^{l)} qui si non cinerei coloris, sed rubicundo-sanguinei ab homine prodit, vulgus Cardiacum vermem, *den Herzwurm* appellare solet, testante ZWINGERO ^{m)} tales ferociores existunt. Contra vermem cordis PETRVS A CASTRO succum scabiosæ commendat, & BOROMEVS, Mercurium saliva humana extinctum ⁿ⁾ Ordinarie lumbricus in ventriculo & intestinis hospitatur, ubi optimum ex alimentis subtrahit chylum, & primas vias suis excrementis polluit, præterea pungendo, vellicando, rodendo, terebrando in infantibus atrophiam, in adultis bulimiam, artuum dolorem, vomitum cruentum, febres malignas, melancholiam, aphoniam, epilepsiam, cardialgias syncopticas, mentis aberrationes producit. Nonque raro, intestinis perforatis, exitum sibi parat.

S.VII

^{k)} KLEIN in Sciagraphia Methodi ad genus Serpentium ordinate digerendum.

^{l)} Eph. A. N. C. Cent. VII. Obs. 43.

^{m)} ZWINGERVS Pædoiatreja Obs. CVIII. p. 437.

ⁿ⁾ conf. Diss. Lips. de verme cordis Præf. WELSCH Resp. Helvig. 1694

§. XVII.

Puerum XI. annorum intestinorum cruciatu, vomitu & convulsionibus extinctum dissecui, partem intestini ilei valde dilatatam, a globo novem lumbricorum in se complicatorum & convolutorum, aliam perforatam inveni, & lumbricos extra intestina in abdomine se moventes.

§. VIII.

Puella IV. annos nata, dolore diurno & intestino angabatur, dum lumbricus per umbilicum prodibat ex abscessu, qui suppuratione consolidabatur.

§. IX.

Virgo XXV. annorum vitam colebat inopem, varia, eaque gravia perpetiebatur symptomata, tandem tumor in inguine oritur dextro, qui cum sponte aperiretur, tres prorepunt lumbrici. quintus jam est annus, quo ulcus persanari non potuit, sed singulis annis unus alterque effringit. Remedium contra vermes a PRANGIO ^olaudatum, experientia practica ante aliquot annos verum & presentissimum aliquibus obtuli. Radix graminis tanquam infusum Theiforme usurpatum vermes stomachi necat, eadem aqua cocta ano supposita fetu eduxit aliquod glomera intricatorum viventium lumbricorum p). Lumbricum a puero vivum excretum, a me delineatum sistit
Tab. II. lit. LL.

A 3

§. X.

e) Diss. inaug. de Camphoræ virtute anthelmintica Gœtingæ 1759 Auctore A. D. FRANGE.

Joh. STOCKER. Prax. aur. I. v. c. 40.

p) conf. Joh. Henr. SCHVLTZII dissert. Halæ 1740 de Lumbricis effra-

toribus, & Diss. Jenæ 1707 habita de Vermibus, sub Præsidio Cel. E.

H. WEDELIJ Simon SCHVLTZII Obl. CXLIV Eph. Ac. N. C. Ann.

VI. Diss. Aronis de Lumbricis L. B. 1728. BRESCHII de Lumbricis L. B.

§. X.

Vermis Sancti Viti.

Vermis umbilicalis, germanis *der Veitz-Wurm*, *Geitz-Wurm*, *Nabel-Wurm* infantes in perniciosam tabem conjiciens, quo de historia optime describitur a B. MICHAELIS. *q)* Cognoscitur, si umbilico Gobiis, Fundulus, five *Mustela fluviatilis* viva imponitur, horisque XXIV. elapsis pisciculus adrosus aut ad spinas usque consumtus invenitur, quo viso quidam pulverem Sabine & vitri veneti melle mixtum, juglandis putamini inditum umbilico adponunt, ut eo degustato vermis emoriatur *r)* BRENGGERVS *s)* testatur, vermem istum in nobili puella sibi conspectum, eumque in vena umbilicali latitare putat, semipedalem appellans; figuræ teretis latiusculæ, pallidi coloris, & pellicula non tenui ac lævi, sed duriuscula, seu subcrustacea contextum. Id quod affirmant testes oculati *t)*

q) 1699. CRAVSII de *lumbricis* Jenæ 1685. LVCHII de *lumbricis alenum occupantibus* L. B. 1694. ROLFINCII de *lumbricis* Jenæ 1637. SCHENCKII de *vermibus intestinorum* 1670. SCHETLAE *lumbricorum in corporis humani intestinis productio, eorumque ex iis expulsio* & c. Marburg. 1678. SPERLINGII de *vermibus in primis viis* Witteb 1700 SVLTZBERGERI de *vermibus in homine* Lipsiæ 1628. VATERI de *vermibus intestinorum* Witteberg. 1687.

q) MICHAELIS Disput. de *vermibus in homine* 1628 habita ex lib. 5 Jatrei Anhaltini German.

r) conf. Diss. Erfurt. de *Verme umbilicali* Præf. VESTI Resp. Scheel. 1710

s) Jo. Georg. BRENGGERVS in Epist. ad Hechstetterum.

PLATE RVS Lib. III. Pr. C. XIX. Frid. OLEVIANVS ap. Hier. REVS.

NE-

A quo non nisi magnitudine differt alius, quem ZACVTVS u) a Lusitanis suis O mao nominari, vermem obefum, illisque similem, qui in corrupto caseo occultantur, tradit, atque multa quoque differit VELSCHIVS v).

S. XI.

Ascarides.

Sunt vermes minimi subulati, & ad extremitates acuminati instar vermis casei, definiente Ill. LINNAEO, ab agilitate qua saliendo & exiliendo se vertunt Ascarides vocantur, germanis *Maden*; habitant in paludibus & locis lutosis vulgarissimi tempore aestivo; in intestinis crassis hospitantur, quotidie tenesmum excitant, & ineffabili infantibus pruritu in ano molesti, innumerabili copia una alvi dejectione excluduntur; In sexu sequiori saepe intrant vulvam unde continua titillatione Thelygonia. In nostris regionibus haud raro accidit, ut Medicus ad eos exturbandos requiratur. w) DOVER ex praxi XLIX. annorum suadet contra ascarides coquendum mer.

NERVM, *Obs. XCVII & Rupertus SVLTZBERGERVS apud SENERTVM III, Pr. part. X. c. IV. Matib. MULLERVS Senior Profess. Tubing. disp. singulari 1625 habita. Rud. CAMERARIVS Consur. memorab. medo. XII. s. XCIV.*

w) ZACVTVS I. Prax. admir. *Obs. CXXIV.*

v) VELSCHIVS de vermiculis infantum,

w) FERNELIVS lib. 6, Cap. 10. Patholog. & DD. Joan. JESSENIJ a J. G. sen Observat.

mercurium cum aqua in vase terreo per duas horas, ac sub clysteris forma applicandum. *Commerc. Litter. Norimb. x)* & *Illustr. HOFFMANNVS Sal. Carol.* vulgaribus laxantibus, vel etiam anthelminticis additum virtutem mirè exaltare, & opè pulveris ex cortice chacarillæ & sale hoc concinnati, magnam ascaridum farraginem ex infante evocatum fuisse, recenset. *Illustris LVDWIG y)* vapores lactis, in quo alium & cepæ deferbuerunt, post exhibitum purgans, probatum commendat remedium ascarides ad propellendas.

S. XII.

Tænia.

Tænia SCHENCKII Lumbricus latus SPIGELII & PLATERI der Glieder-Wurm der Band-Wurm, Finnländis der Finck & Suecis der Ficken dicitur. III. LINNAEVS aa) Tæniæ quatuor species observatas recenset:

d. Tænia oculis marginalibus solitariis *Faun. Suec. 1267*

Tænia articulata teres *Plat. Prax. 993* Vermis cucurbitinus.

ANDRY erste Gattung derer Band-Würme ohne Rückgrat.

BONNET Band-Würme mit langen Gelencken.

H.

x) *Commerc. Litter. Norimb 1734 p. 168.*
Frid. HOFFMANNVS *Diss. Chymico-Medica de Sale medicinali Carolinarum Halz 1734.*

y) LVDWIG in *Institutionibus Medicinæ Clinicæ.*

aa) LINNAEVS *Diss. XX, Tænia.*

II. Tænia osculis lateralibus geminis *Faun. Succ. 1266.* Tænia articulata plana. *Plat. Prax. 9. 2.* Lumbricus latus
f. Tænia intestinorum.

ANDRY zweyte Gattung derer Band-Würme mit den Rückgrat.

BONNET Band-Wurm mit kurtzen Gelencken.

III. Tænia osculis lateralibus solitariis.

IV. Tænia osculis marginalibus oppositis.

Vulgatissimus inter tænia homines infestantes est secunda species vermis, cujus descriptionem indefessus naturæ scrutator, illustris LINNÆVS talein suppeditat:

” Corpus album, planum, lineare & fere membranaceum,
” articulatum, latitudine vix pollicis, angulis acutis & mediantibus articulationibus quasi ferratis; altera extremitate
” plerumque truncatus est vermis, altera vero sensim attenuatus. Articuli singuli sunt plani, quadrangulares, lateres plerumque quam longi: Osculo subtus in latere plano
” singuli segmenti gemino; altero scilicet versus basin articuli
” constante foramine minime marginato aut prominulo &
” alio foramine minus conspicuo, ante priorem obvio, in centro fere articuli, longitudinali: rima dehifcente.”

In ingentem crescendo longitudinem protenditur, HARTSOEKERO in literis ad BAGLIVIVM datis asserente, quod in Hollandia quamplurimi visantur tanta proceritate, ut octoginta quinque Hollandiæ ulnas quandoque superent. raro totus excluditur, sed tantum frustum aliquot ulnarum longitudine, cui ta-

B

men

men cauta manuum extractione succurrendum. JAENISCH *bb*) testatur eundem in Finlandia, Russia, Livonia quasi endemicum grassari, ob frequentem esum piscium. Lectu dignissima tractatio de Tania, quam Celeb. BONNET Academiae Regiae Scientiarum Paris. obtulit. *cc*) indefessa observatione & magno ingenii acumine & descriptionem & delineationem Taniae communicat, HERRENSCHWANDII tamen remedium specificum ibidem laudatum haecenus inter arcana latet. *cc**) Praeterea non pomitebit legere, quae *dd*) Ill. Frid. HOFFMANNVS de hoc verme tractavit.

§. XIII.

bb) JAENISCH Diss. de vermibus, & praecipue de specie illa vermium intestinalium, quam Taniam vocamus Jenæ. Præf. III-KALTSCHMID 1755 habita.

cc) a Celeb. Prof. BEER in germanam linguam translata extat in *auserlesenen Abhandlungen Ersten Theil derer zur Natur-Lehre und Chymie gehörigen Stücke, welche an die Königl. Academie der Wissenschaften zu Paris eingesendet* pag. 166 - 234.

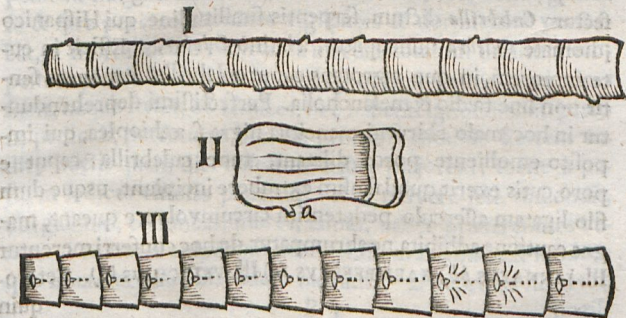
*cc**) an juxta SAUVAGES ex *Gummi Gutt. gr. xv. rad. bellebor. gr. v.* compositum?

dd) Frid. HOFFMANNVS in Diss. Halæ 1734 habita *de animalibus humanorum corporum infestis hospitibus*. Cel. SCHACHERVS in *Diss. Lips. de Tania* 1717. Adrianus SPIGELIUS *de lumbrico lato*, Paris 1618. 4. Ill. FEHR, in *Hiera piera* p. 125. Nic. TVLPIVS *Obs. Med. Lib. II. Cap. XLII*. Joh. SCHENCK *a Grafenberg Lib. III. Obs. Med.* 208. Steph. COVLET *de Ascaridibus & lumbrico lato*, Lugd. Bat. 1729. Sam. ERNST, *Diss. de Tania secunda Plateri Basileæ* 1743. Dan. CLERICI *Historia naturalis & Medica latorum lumbricorum Genevæ* 1714. VALLISNERI *Considerazioni ed Esperienze intorno, alla generazione del vermi ordinari del corpo umano* 4to Padoa 1710.

S. XIII.

Cucurbitini.

Lati, quadrati aut figura rhomboidea præditi, aut semina cucurbitæ forma externa mentientes, vermes tenues in intestinis occurrentes, *Kürbis-Kern-förmige Würme*, *Efeben-Kern-förmige Würme*. Fæminæ XXXII. annorum per octo menses continuos quotidie secedebant XV. XX. & plures vivi ac vivaces, Exc. CAMERARIO *ee*) notante. Possunt esse *birulines limaces* quales Cel. SCHAEFFER *ff*) describit; possunt etiam esse articuli ex prima specie Tæniæ Linnæi qui loco citato scribit: "Statuo, propterea cucurbitinos ex hac Tænia secedere, iterumque Tæniæ hujus speciem ex cucurbitinis nasci." Lege, si libet, quæ Eman. KOENIG *gg*) de ore & proboscide vermium cucurbitinorum protulit.

V B 2

Ex

ee) vid. CAMERARI *Obs.* XI. III. Aq. A. N. C. Cent. VII.

ff) Jac. Chr. SCHAEFFER *Tr. von denen Egel-Schnecken in denen Lebern der Schaafe.*

gg) Eman. KOENIG in *Actis Helveticis* Vol. I. p. 27. seq.

Ex Linnæi Dissertatione figura

No. I. Tænia, osculis marginalibus alternis.

II. Vermis cucurbitinus seu articulus unicus antecedentis sponte discedens microscopio visus ano bilalato, ano ad a prominulo marginali.

III. Tænia osculis lateralibus geminis.

§. XIV.

Dracunculus

Der Nessel-Wurm, der Faden-Schlänglein, der Drache, Dracunculus. Animalculum Africae cum primis, tum Asiae provinciis compluribus domesticum *Vena medinensi*, chordæ in cithara crassitie, cubitali longitudine; insectum *Culebrilla* dictum, serpentis similitudine, qui Hispanico idiomate *Culebra* nuncupatur, a latino *Coluber*. Efficit in cute tumorem, in quo ægrotans caput culebrillæ se movere sentit non sine tædio & melancholia. Perfectissimi deprehenduntur in hoc malo chirurgi mancipia nigra s. æthiopica, qui imposito emolliente poros dilatant, tunc culebrilla caput e poro cutis exerit, quod sensim extrahere incipiunt, usque dum filo ligatam asserculo pedetentim circumvolvere queant, magna cautione adhibita, ne abrumpatur. de hoc conferri merentur III. LINNAEVS *bb*) KAEMPFERVS *ii*) III. WELSCHIVS *kk*). Ceteroquin

bb) LINNAEVS Diss XX Tænia §. V.

ii) Engelbertus KAEMPFERVS *Amanit. Exotic.* p. 5241

kk) WELSCHIVS in exercitatione de vena medinensi, ubi ejus historiam ex omnibus antiquitatis & literarum monumentis congerit.

quin frequenter occurrit in Cairo, cujus causam allegant cucurbitas & cucumeres; & oleo *petræ* guttatum assumpto præcipue curant, id quod Celeberrimi Göttingenses referunt. 11) De verme sub cute habitante, æthiopibus præcipue ulcus cum inflammatione & feбри conjunctum sub planta pedis excitante, usque dum mordendo cutem perforavit, *Macaken* dicto. *ARTUR* in Historia & Comment. Academiæ Scient. 1753. nos edocuit, quod ulterius non extrahatur, sed impositis foliis *nico-rianae* necetur *mm*).

§. XV.

Pulex.

Der Flob a fugæ celeritate germanis dictum animalculum pediculi magnitudine, molliori tamen corpore, dorso turgiboso & fere porcino, homines vigilantes & dormientes perturbat, a morſu locum rubicunda macula notatum dimittit, tempeſtate pluviola nimum mordax, optimi hygrometri vices ſubit, neque ſœtet, ut cimices, nec habenti ignominiam parit, ut pediculi, perſecutus horſum prorsum ſaltando hoſtem ludit; noctis quam diei delectum habet majorem; mane a paſtu in lodices villoſas penetrat, vel in pulvere ſeſe abſcondit, ubi gallinas, columbas, mures, talpas, canes prætereuntes vexat. Venatores vulpem iis etiam obſitam affirmant, & modum quo liberatur haud illepidum narrant. E vepribus nimirum pugil-

B 3

11) *Göttingiſche Anzeigen von gelehrten Sachen* 1758. p. 817. ex *HASELQVIST* itinerario.

mm) vid. *Göttingiſche Anzeigen von gelehrten Sachen* 1759. p. 244i

pugillos aliquot lanæ legit, convolutamque ore modicus tenet. Postea stumen gelidissimum sensum intrat, sese immergens, & ubi omnes pulices in lanam perfugisse sentit, expuit, atque ita terram repetit *nn*). Pulicem inter atque pediculum uno simul microscopio inclusos pugnam acerrimam, aspectu tam jucundam, ut admiratione sufficienti vix describi possit, refert GRIENDELIVS *oo*) SACHS *pp*) GASSENDVS *qq*). Imaginem aeri incisam exhibet HOCK *rr*) BONANNI *ss*) CVNO. Placebit Dissertatio nonnullis *uu*) luxuriantie ingenio conscripta, & Tractatulus poetice exaratus *vv*).

§. XVI.

nn) conf. MOVFET, l. c. p. 276.

oo) GRIENDELIVS *obs*, p. 16.

pp) Ph. Jac. SACHS in *Messz* observ. Microscopii Miscell. Curios. tom I, p. 52.

qq) GASSENDVS in *viza* Peireskii lib VI, p. 361.

rr) Robertus HOCK in volumine, quo comprehendit descriptiones minorum corporum ope microscopii concinnatas Londini 1667, ex hoc translata in

ss) BONANNI Museum Kircherianum micrograph. curios. fol. 377 fig. 49.

tt) eleganter quoque perfeit CVNO in observationibus microscopieis,

uu) Diss. Juridica Marburgi 1688. edita, de eo, quod justum est circa spiritus familiares feminarum h. e. pulices, quaestionibus XI. VI. ex principiis tam juridicis, quam moralibus deprompta. Eadem extat in *annehmlich und raven Discursen von mancherley nützlichen und curiösen Dingen* Leipzig 1707, 8. Opizii *locoserii Gedanken von Flöhen aus den Lateinischen ins Teutsche übersetzt* durch M. M. 1702.

S. XVI

Pulex minimus, cutem penetrans americanus.

Der kleinste Americanische Floh, *Cbego* genannt, juxta Ni-
quam fluvium Indiæ frequens THEVETO notante. *Pique* aut
Nique MARGGRAVIO & PISONI ww) dictum animalculum mi-
nutissimum, ad salendum majori pollens agilitate & prom-
ptitudine, per poros cutis glandulis subcutaneis hominum &
animalium se insinuans, Americæ endemium malum, a Lusi-
tanis *Bicho* a Brasilianis *Tunga*, & ab Antillarum Insularum ha-
bitatoribus *Cbique* nuncupatur. ROCHEFORT cum Sironibus
nostratum comparavit, quamvis omnino specie inter se diffe-
rant, ipsoque colore, qui est in *Pique* nigricans, in *Sirone* al-
bus; figura, insuper *Pique* magis ad pulicem, *Siro* ad Pedicu-
lum propius accedit; Illi MARGGRAVIUS duos in capite cir-
culos adesse notat, qui desunt in *Sirone*, secundum accuratam
Mich. ETTMÜLLERI xx) delineationem; *Sirones* sub cuticula
manuum & pedum hospitantur in minoribus pustulis sero tur-
gidis, *Pique* in glandulis subcutaneis, quæ nisi cum suo fetu
valde multiplicato obfessa tota effoditur glandula, gangranam
infer-

66) Der belobte Floh als rechtmäßiger König aller Thiere nach seinen rühm-
lichen Qualitäten.

ww) PISO in Hist. nat. & Medica,

xx) ETTMULLER in Act. Erud. Lipsiens. Ao. 1682. p. 317.

inferre solet. conf. III. BAIERVS yy) SLOAN zz) SEELIGMANN aaa)
Oleum *Acajou* miraculo est, ad vermes intercutaneos Indo-
rum bbb).

§. XVII.

Catuli.

Junge Hunde, historicam tantum merentur mentionem,
si non credulorum forsitan fecunda imaginatione prædito-
rum ingeniorum commenta, quando inter alia practica occur-
rit observatio SALMVTHI ccc) conf. quoque SENNERTVS ddd)
Breslauische Sammlungen eee) GREMSIVS fff)

§. XVIII.

Hirudo.

Blut-Igel, *Sanguisuga*. Insectum est aquaticum palustre
apodon, instar lumbrici oblongum, sed non æqueteres, quam
potius

yy) J. J. BAIERVS AG, Acad. N. C. Vol. III. p. 18.

zz) Sir Hans SLOAN Hist. von Jamaica in der Einleitung S. CXXIV, und
im II. Theil S. 191. 192.

aaa) Job. Michel SEELIGMANN Sammlung seltener Vögel, Vierter Theil, Tab.
CVIII, Fig. 3.

bbb) Commerc. Litt. Norimb. 1732. p. 381.

ccc) SALMVTH p. 99. catuli ex canis rabiosi, saliva in veste relict,

ddd) SENNERTVS de Conf. Chym. c. Aristotel. c. 127 p. 338. & In-
stit. Part. 3, Sect. 2. c. 4.

eee) *Breslauische Sammlungen* Vers. VII. p. 71.

fff) GREMSIVS Arb. Hom. L. H. C. I. S. 41 S. 39.

potius compressum seu latum. Corpus infecti modo quasi ex circulis seu annulis constat, quibus extensis extenditur, contra hinc contrahitur, caudæ & ori innitens. Os habet subrotundum exiguum, veluti callosum & asperum, ex quo spicula tria, contrario occurfu se collidentia, ceu dentuli prodeunt, quibus sanguinem sitiens, cutem aperit, & vulnusculum infligit triangulare. Venæ sectioni & scarificationi antecellit, quia applicatur tutius ratione ætatis, sexus, idiosyncrasia & ipsius morbi; applicatur commodius respectu partium corporis & sanguinis evacuandi. Chirurghi eligunt in rivulis claris atque fluviis repertas, in lacunis autem, piscinis aut stagnis quæ capiuntur, utpote pestíferas rejiciunt; similiter, quæ caput tenue atque acutum habent, dorsum lineis subviridibus & subflavis distinctum, ventrem autem cum rubore flaventem, labori suo proficuas judicant; contra vero pestilentissimas illas timent, quæ amplo capite instructæ sunt, passimque in corpore ex cæruleo livent. conf. III. HEISTER. ggg) SCHRADER bbb) STAHL iii) CRAVSE kkk) GALENVS olim inter causas sputi cruenti numeravit sanguisugas; hoc oblivioni traditum malum D. PASSERAT sæpe ortum vidit ab hoc ad palatum se affigente infecto. & his afflictum hirudinem ad longitudinem duorum digitorum excrevisse lll).

S. XIX.

ggg) HEISTERI Chirurgia p. II. Sect. I. Cap. XVII.

bbb) Christoph. SCHRADER Diss. Erfurt. 1713. de Hirudinibus.

iii) Diss. Hal. 1705. de sanguisugarum utilitate P. STAHL R. Coler.

kkk) Diss. Jen. de Hirudinibus. P. CRAVSE R. Kamper 1695.

lll) hoc recenset *Göttingische Anzeige von gelehrten Sachen* 1759. p. 320

ex Comm. Medic. Paris.

C

§. XIX.

Culex.

Eine Mücke, muscarum genus, circa vesperam, sub foliis herbarum, arborumque congregantur, urgente hyeme, aquarum pluvialium cisternis insident, in easdem semen excernunt, quod in vermiculos rubros convertitur, qui nutriuntur animalculis in aquis fluitantibus, quæ pediculos aqueos nominare consuevit, ibidemque cellulas exiguas conficiunt, in quibus per aliquot menses se abscondunt, hinc iterum prodeunt, & metamorphosi facta plurimi culices provolant, sanguinem humanum magno impetu appetentes. Eum in finem multo dolo & artificio circa vesperam ædes nostras ingrediuntur. Spicula sua, quibus pungunt, inserunt poris cutis nostræ, ubi apertam inveniunt viam ad sanguinem, quo maxime delectantur exugendum. Eum quippe attrahunt spiculis acutis admodum ac subtilibus, ex tribus quasi tenuibus pilis contextis, sed intus concavis & ad exugendum sursumque attrahendum sanguinem adaptatis. conf. SACHS *) GOEDARTIVS mmm) SANGALLO nan) BARTH ooo) KIRCHER ppp).

§. XX.

*) Phil Jac. SACHS a Lewenheim Messis observationum microscopiarum.

mmm) GOEDARTIVS de Insectis in methodum redactis opera Liffæ, num. CXL. p. 337.

nan) Petrus Paulus SANGALLO Epistola Florentiæ 1679 impressa;

ooo) BARTH de Culice Ratisbon 1737.

ppp) KIRCHERI micrographia curiosa §. 6. p. 335. & elegans per microscopium auctus icon fol. 365 & 366 n. 1. 2. 3.

§. XX.

Crinones.

*Vermiculi capillares infantum, Mit-Esser, Mitfrasi, d'uvre Maden, zehrende Dinger, zehrende Würmlein, vermiculi capillorum seu setarum forma curtarum nudo oculo aspicienti dorsum atrophiam laborantis infantis se exhibent, comedones vocantur, quasi nutrimentum comedendo largius absumant. Per microscopium observantur coloris cinerei; antennis binis longe prominentibus instructi, oculis rotundis grandiusculis, cauda oblonga in fine villosa; prout ab artificioso Schaeffero delineati reperiuntur, vid. ETTMÜLLER 999) EYSEL 999). Mellis in dorso affixi dulcedine allecti in loco calido foras prorumpunt, ut novacula e poris a cuticula prævocari possint: quia vero hoc modo vermes capitibus tantum truncati, majori parte intra poros relicta putrescente, alia mala inducunt, rectius faciunt, qui PARAEI *) sententiam secuti, exiguis volvellis integros extrahunt prominentes. MONTVVS **) a nobili matrona infantes multos servatos accepisse se testatur. Puella hoc morbo laborans sanitati restituta a DD. VAGHI ***) qui & vinetoris cujusdam pollicis vulnerato, cum jam immineret sphacellus, imposuit emplastrum, quo ablato innumeri vermes, crinonibus non absimiles, hoc malum augentes, visui se*

C 2

obtu-

999) ETTMÜLLERI valetudinarium infantile §. 33.

999) J. P. EYSEL Diss. de Comedonibus Resp. J. C. Lentin. Erf. 1711.

*) Ambros. PARAEI Opera Chirurgica lat. don. Jac. Guillemeau.

**) Hieron. MONTVVS Part. III. Fr. Lib. 1. de morb. infant. p. 110.

***) VAGHI Diss. de insectorum in corpore humano genitorum varia forma & indole, sub Praesidio STENTZELII Vitemberg. 1741. §.

15. p. 32. & §. 17. p. 38. 39.

obtulerunt, & sanavit. *Vermes* præterea *capillares*, quos sic vocat JOEL *uuu*) in digitis circa unguis nascentes & prominentes, quamvis a *paronychia* sive *panaricio* vulgo dicto distinguendi sint, nostratibus *radices unguium* vocari consueverunt; vel potius *reduvia*, h. e. fibra cutis tendinosa, radicem unguis tegentis separata, inflammata, *ein Neidbacken*, quæ nunquam vitæ animalis indicium præbere visa est.

§. XXI.

Acarus.

Reitliesen, Schiren, Acarus, quod ob exiguitatem non potest dividi, *Cyros, Siro*, quia tractim sub cute repit, est pedicellus omnium minimus, nascitur in carne & caseis *) vetustis & vitiosis, ut & in carne humana, colore albicante, capite excepto, propius intuenti nigricat, talparum ritu sub epidermide serpit, illam erodendo molestissimum excitat pruritus urentem, extractus acu, & super ungue positus, si solis calore adjuvetur, movet se, altero ungue pressus haud sine sono crepat, aqueumque virus reddit, notante SCALIGERO; ex sicciore quam *Morpiones* materia constat. Varia sunt acarorum genera, muscarum, araneorum, erucarum, florum, fructuum, quæ numero pedum discrepant, aliis sex, aliis sunt octo; aliis magis rotunda, aliis longiora corpora. Imagines suppeditant LEWENHOEK, BONOMVS, BORELLVS, ETTMÜLLER, LEDERMÜLLER **) MARCHETTI, BONANNVS, CVNO. Ab acaris pruritus excitari puu-

uuu) FRANCISCUS JOEL X. Tr. Sect. IV. §. IV.

*) obf Acari in caseo non moriuntur in vacuo. MVSCHENBROK Tentam p. 102.

**) *Abbildung derer Milben in Mehle, siehe LEDERMÜLLER Microscopische Betrachtungen. Nürnberg die 33 Tafel.*

punctura, vel morfu vel pedibus, argumentis ponderosis probat Celeberr. RIVINVS *vvv*). Acari non in ipsis pustulis, sed prope habitant; illorum quippe proprium est, non longe refidere ab humore aqueo in vesicula vel pustula collecto, quo absumto vel exsiccato, brevi omnes intereunt.

§, XXII.

Acari Capitis.

Haar-Würme, Haar-Milben, Molen oder Fräulein, præ exiguitate oculis vix observantur, pilorum radices exedunt, tunc morbus *radatio* live *radakia* audit, conf. HAFENREFFER *www*) *Trichobrotos*, pilos arrodentia animalcula dicuntur; vocantur quoque *Tinea*, proprie vero sicuti *Dermestes* insectum, *xxx*) quod consumit pelles, & quod ligna perforat & vitiat, *Termes, Tribripes*, & *Enxylon* vocatur THEOPHRASTO, ARISTOTELI & PLINIO: ita *Tinea* vestes consumens insectum appellatur, & respectu habito ad caput est scabies maligna, quando capitis cutis a tineis excusum refert pannum. conf. HEBENSTREIT *yyy*) TRAJANVS *zzz*) sequens commendat remedium: linteum inquit

C 3

tenue

666) A. Q. RIVINVS in Diss. de pruritu exanthematum ab acaris Lipsiæ 1722 habita Resp. J. J. Schwiebe.

www) Sam. HAFENREFFER de cutis affectibus p. 68. & 75.

xxx) Cel. KRAMERVS in Elencho Vegetabilium & animalium per austriam inferiorem observatorum scribit p. 399. Dermestes edoctus arsenicum solum alumine ulso mixtum, arcet,

yyy) III. HEBENSTREIT de vermibus Anatomicorum administris.

zzz) Alexander Petronius TRAJANVS de morbo gallico Lib. VII, Cap: IX. qui reperitur in A. Luilini Aphrodisiaco p. 1340.

tenuē in lanuginem abrasum, parti affectæ alligato, mox ovi tosti albumen induratum calidum & in laminas latiusculas divisum impone & linteum aliud crassius superliga, ita ut per aliquot horas quiescat. Deinde omnibus ablatis interius linteum pedicellis plenum reperies, quod hoc modo probatur. Excutias ipsum supra ignem, & crepitantes Syrunculos facile auribus percipies. PAVLLINI a) dicit, quod scintillæ quæ e crine noctu vel in tenebricoso conclavi pectinato catervatim profiliunt, revera nihil aliud sunt, quam acari illi suo etiam lucis spiritu ac vitæ sulfure manifesto gaudentes, qui capillis ferme insensibiliter accrescunt pariter & adhærescunt. Hi enim decedentes affatim non secus ac cicindelæ micant, scintillantque, impuritates oleosâs intra capillos transpirantes consumunt, simul vero pilorum radices excedunt. Similiter ejusmodi acari piscium, cochlearum, concharumque quarundam squamis & testis copiose adhærentes, earundemque excrementitiis partibus oleosis atque sulphureis nutriti, iisdem lucem phosphorescentem scenerantur, quales observationes de ostreis in specie, fide & notatu dignas LESSER b) allegat.

§. XXIII.

Acari Oculorum.

Augen-Reithesen, D. le JEVNE regius chirurgus vidit Syrones in membrana conjunctiva, sive albo oculi, vagis reptatiunculis & moribus maximum excitare pruritum.

§. XXIV.

a) PAVLLINI Tr. de morte verminosa p. 46

b) LESSER in Testaceotheologia p. 788. seq. ex Ephemer. Erud. gall. Tom. II, P. 1. p. 169, HANNEMAN de ostr. Holfat. aliique autor,

§. XXIV.

Acari Faciei.

Reitliesen in Gesichte, Syrones faciei Rosæ Anglicanæ author *Barrones* vocat, varis & gutta rosacea laborantibus familiares sunt.

§. XXV.

Acari Dentium.

Zahn-Würme, Odontalgiam a vermibus in dentibus cavis absconditis oriri, a multis asseritur. conf. SCHVLZII *Observatio c)* observationes de majoribus vermibus in cavis dentibus commorantibus proferre nolo, conf. SALMVTH. *d)* neque remedium fumum seminis hyoscyami per tritorium in cavitatem dentis admissum laudibus extollere audeo, conf. *Commerc. e)* & Experimentum Equitis SLOANE *f)*. Rem exquisivit SCHAEFFERVS *g)*. Subinde putant minus his minutis intenti, partes quasdam carnis minimas in dentibus adhærescentes, vermes esse; sed falso. Ab acaris excitari odontalgiam posse in iis hominibus autumo, qui vescuntur caseo duro, tempore æstivo acaris obfito, qui in cavatis & putridis dentibus residui peritium internum dentium ad maximum usque cruciatum pun-

a) SCHVLZII *Observatio* in Eph. N. C. Ann. X. p. 433.

d) SALMVTH. *Observ. med.* p. 125.

e) *Commerc. Literar. Phys. techn. med.* Norimberg. 1735. p. 311.

f) SLOANE *Transactions Philosophiques de la Societe Royale de Londres* 1733. p. 122.

gent & vellicabunt, etiamsi ob exiguitatem rarissime agnoscantur & nudis oculis vix cernantur. Ejusmodi acarus mihi videtur fuisse vermis odontalgicus, de quo PECHLIN. b).

§. XXVI.

Acari Scabiei.

Würme in denen Krätz-Blättern, de his in observatione BONOMI d) ita differit: Scabiosus interrogatus, ubi acrius, validiusve cutem sibi prurire perferentesceret, eruptiones multas cutaneas, pustulasque minutulas nondum saniosas exhibuit. Acutissima ergo acus unam ex his pustulis acie aggressus, exprimendo aquei quidpiam cum eduxissem, forte eduxi una minutissimum globulum albicantis coloris, vix lynceo obtutu conspicuum, quod microscopio observatus certo certius vermiculus esse deprehensus est, Testudinibus aliqua ex parte confimilis, colore candicans, fusci aliquid in dorso umbratilisque ostentans, unacum aliquibus radiis, pilisque oblongulis, sex pedibus vivax, ad motumque agillimus, capite acuto, corniculis duobus aut antennulis in extremo instructus, cujus icon exhibetur fig. 1. & 3. pictor Colonelli a tereidinis posterioribus partibus exilire conspexit ova, qualem ex-

d) Jac. Christ. SCHAEFFERVS in Tract. cui Titulus: *Die abgebildeten Würmer in Zähnen, nebst den Vermeynlichen Hülfsmittel wider die selben*, (Regensburg) 1757.

b) PECHLIN in Eph. A. N. C. An. IX. p. 75.

d) BONOMI Obs. italice An. 1678. ad Fr. REDVVM scripta, a LANZONO latinitate donata.

exhibet fig. 2. & 4. teste BONOMO DOVER *k*) affirmat, in pruritu in calidioribus terris a se propriis oculis visos esse vermiculos, qui sese in pustulis motitabant. conf. *Commerc. Litt.* l) RIVINVS *m*) pruritum ab acaris excitari argumentis probat C. NYANDER *n*) varios morbos ab acaris derivat in specie dysenteriam, quam scabiem interioris tunicae intestinalium esse iudicat.

§. XXVII.

Acari manuum.

Acari manuum & pedum frequentius occurrunt inter digitos manuum & pedum sub cuticula serpendo, corrodendo, intolerabilem pruritum concitantes. Ex acaro in metacarpo gravissima symptomata observavit HILDANVVS *). Puer de ineffabili pruritu conquerenti, matrem acu in dorso manus globulum minutissimum, eumque pellucidum eduxisse, qui ungui a me impositus claro ferventeque sole se movere, quasi progressurus videbatur, mihi hæc scribenti succurrit. Maxime vero hic differre videtur Luis venereæ symptomata FOREST. o) *Parasitella* dictum, quod nil nisi internæ manuum & pedum cuticulae

D

lae

k) DOVER anglicano sermone librum, qui *morborum expositio* inscriptus edidit pag. 160.

l) *Commerc. Litt.* Nor. 1734 p. 156

m) RIVINVS in *Diff. de pruritu exant. ab acaris*, §. 37. seq.

n) C. NYANDER in *Diff. Upsalæ 1757 sub Praesidio III. LINNAEI habitata: Exanthemata vitæ* inscripta.

*) Guil Fabric HILDANVS, *Observ. & Epistol. Chirurg. Medic. Cent. 4. obs. 90. p. m. 252.*

o) FOREST. L. 8. obs. 13. p. 244.

p) RONDELET, in *lib. de morbo Italic.* p. 841.

læ sine pruritu mutatio. RONDELET. p) Cæl. ADOLPHI vermes ordinario lucem veneream comitari asserit.

§. XXVIII.

Acari in urina.

Acaros seu sirones exiguos & rubellos in urina apparentes BONACCIOLVS infallibile conceptionis argumentum ponit. Fateor autem, me multarum prægnantium urinam diversis in gravidationis mensibus attento animo & cupidis signorum in gravidationis contemplatum oculis, nihilque verminosi observasse. Forsitan intelliguntur animalcula spermatica? sed hæc non in urina gravidæ, sed in semine virili, & quidem caudatæ depinguntur. p*)

§. XXIX.

Quæras animalculorum tam minimorum & in tanta copia ubivis obviorem usum? Insecta solutionem corporum perficiunt, & ad vitam, sustentationem & incrementum plantarum, hominum & animantium omnium, quid? quod ad conservationem totius terrarum orbis multum conferunt. Cum enim assiduæ in eo laborent, ut emortua corpora plantarum & animalium perrepant, quæ sunt alimento, comedant, in stomachis concoquant (forsitan etiam subtile per pilos sæcernant) eaque ratione ita parent, ut eo facilius in minutissimas particulas abire queant, usus, quem adferunt, mirificus percipitur.

§. XXX.

p*) vid. Nouvelles de la Republique des Lettres par Gaques Bernard Tom. I. Mois de Maj. 1699 articles p. 532. HAMBURGERI Phylologia Medica & Epistola D. LIEBERKUHNIJ P. 707. §. 1414

S. XXX.

Cimex.

Pediculus parietum & spondarum *Wantze, Bett-Laus, Wand-Laus* habet corpus rhomboideum compressum, sex pedibus, breviori collo quasi affixis, dorsum transversalibus incisuris præditum, tenera cute ex levissimo contactu crepaturam patitur, tuncque abominabilem spirat fetorem. In rimis parietum, ligno tabularum, lectorum aut spondarum abiegnarum, inprimis, stramine situ corrupto, de die se abscondit, lucem fugit, & noctu animalia & homines dormientes acriter mordendo excruciat, ut sanguine, quem exsugit, nutriatur. Propagatur coitu PENNIO observante. Extirpatur, si *carota lures* J. B. stragula fricantur, aut herba ejus spondis imposta singulis 3. vel 4. septimanis. *Tblaspi* siliquis latis conquassatum rimis spondarum affricatum expertum laudatur q) Imaginem aeri incisam per microscopium auctam exhibet BONANNI r) SOVTHALLI tractatum de cimicibus denuo Londini prodidisse scribunt, usumque hujus laboris ostendunt s).

S. XXXI.

Pediculus.

Pediculus si ISIDORO t) credimus, a pedibus nomen accipit

D 2

q) Balb. ERHARDT *Oeconomische Pflantzen-Historie, Memmingen 1713.*

r) BONANNI in Museo Kircheriano Tab. 379 fig 58.

s) Jo. SOVTHALLI de cimicibus vid. Saxonie inferioris nova litteraria No. VII. p. 51.

t) ISIDORVS Orig. Libr. XII, c. 7.

pit, pedusculus, i. e. proprie parvus pes, Glossar. pediculum: plus enim pedum motu lædit cutem quam morsu; vel nuncupatur a pedibus infectum, cui pedes culo connexi, 2) interdum pes, pedes pro pediculo ponitur. conf. LESSER. v) CYPRIANVS w). *Pediculus* seu petiolus dicitur, a quo flos pendet, PLIN. x) sicuti *pedunculus* nominatur fructum seu fructificationem sustentans. *Pedicularis* herba scribit BAVHINVS y) ab effectu nomen habet; si enim a pecoribus inter cætera pabula devorata fuerit, pediculorum ingentem copiam procreat. 2) conf. Ill. HALLERVS a) Græcorum *φθεις* indigitat omne vermiculorum genus, quod ex corruptione sive putredine & generatione spontanea absque prævio semine provenire creditur antiquitas. *Pediculum* latinis quoque sexcupes vermis nominari RVYSCH. b) allegat. Insecta, quæ *vegetabilibus* sub-

tilif

v) hinc Poeta PAPINIUS STATIVS:

Pediculus.

dicitur a *pedi* bus cui bestia vertice nata
nil est ni *culus* prætereaque pedes.

6) LESSERI insecto theologia pag. 57.

w) CYPRIANI continuata historia animalium FRANZII Tom. II. p. 3560

x) PLINIUS XV. 28. Colu. m. XII. 45.

y) C. BAVHINVS in Pinax p. 163. ex TRAGI de Stirpium historia Lib. I. Cap. LXXXIII p. 249

z) adde p. 124 & p. 185. *Verarum nigrum tertium* Dod. *Clus. Hist. Laus. Kraut* vocatur, quod pediculos interimere credatur perinde ac *Staphisagria*.

a) HALLERI Diss. de pedicularibus Gœtingæ 1737.

b) RVYSCH Theatr. animalium P. V. hist. nat. de Insectis Lib. II,

tilissimum auferunt succum, hortulanis aliisque plantarum cultoribus quoque pedicularum nomine veniunt, & in herbis, arboribus, earumque radicibus, foliis, fructibus maculas, papulas atque pustulas varii coloris, formæ & figuræ excitant, sicque tam florentiam quam fructificationem impediunt, imo plantæ mortem inducunt. De *radicibus* exemplum præbet Knawel vid. RVPP e) & ELSHOLTZ d) item de infecto colorem coccineum præbente radicibus nutrito conf. BREYNIUS e). Magnum illud BAVHINI, GABELKOVERI, JOELIS, PETRAEI, DECKERI, ETTMÜLLERI f) remedium antepilepticum scio esse, consentiente RVPPIO, *radicem artemisia*, infecti habitaculum. *Ricinus*, *in Holtzbock*, graminum pediculus, qui cuti caput suum infigit, in vulgus notus. De *foliorum pediculis pucerons* conferantur *Miscellanea Berolinensia* & REAVMVR g). Quem latent pediculi *florum rosarum*, tunicæ, item qui citri & aurantiorum *arboribus* infecti? Fungum cynosbati & Gallas prætereo.

D 3

§. XXXII.

e) RVPPII Flora Jenensis p. 76.

d) ELSHOLTZ Flora Marchica.

e) BREYNIJ Historia naturalis cocci radicem tinctorii quod Polonicum vulgo audit, Gedani 1731. 4.

f) ETTMULLERI Comment. in SCHROED. Pharm. Sect I & in L.V. DOVIC. Pharmac. Tit. 14. & in Colleg. Practic. de Epilepsia p. 337.

g) REAVMVR Memoires pour servir a l'Histoire des Insectes Tom, III

§. XXXII.

Omnia *animalia* terrestria, volatilia, aquatica & reptilia verminosa sunt ex PAVLLINI asserto *b)*. *Muscarum* pediculos describit HEISTERVS, & RIVINVS in Diss. recenset varia pediculorum & acarorum genera. *Serpentes* quoque pediculosos SEBA oculatissimus rerum naturalium scrutator, testatur. *Pisces* itidem vexari pediculis, piscatoribus notum est. De pediculis sub squamis Percarum repertis prostat observatio ZACHMANNI *l)* HANNEMANN *m)* grandines vel ulcuscula pressa vel acu aperta, vermiculare pus emittebant. *Balenas* pediculis obfitas MARTENS testatur *n)*.

§. XXXIII.

Accipitrum, Falconumque sub pennarum radice vermis *Troctas* *o)* dictus, est acari species, quod ex ALBERTI codice patescit. *Gallinarum* teste Colum. VIII. 7. quosque descripsit D. D. GAHR-
LIEP.

b) PAVLLINI de morte verminosa.

i) HEISTERVS in Eph. A. N. C. Vol. 1. Obs. CLXXXVI.

k) SEBA Thesaurus locupletissimi rerum naturalium accurata descriptio Amstelod. 1735. Tab. 90.

l) ZACHMANN de phtiriasi piscium Rhenanorum.

m) HANNEMANN de passere pisce grandinoso.

n) MARTENS in der Spitzbergischen Reisebeschreibung P. IV. C. V. §. 4. p. 86.

o) ejusmodi Troctas in stolonibus pennarum anserinarum nidulari, economica docuit observatio, quod plumæ a jugularibus anseribus ad culcitra faciendâ collectæ brevi tempore in pulverem comminuantur, si deplumatis anseribus turiones succo nutritio turpidi insuper evulsi, permiscentur.

LIEP. p). Anserum, columbarum, coturnicum, phasianorum, perdicum, aliarumque avium pediculi, cui non ex GESNERI de *avibus historia*, aliisque noti sunt. conf. FRISCH q) qui passim *Franciscum* REDI allegat & hinc inde emendat atque deficientia supplet.

§. XXXIV.

De porcorum pediculis *Uris* dictis conf. ALBERTVS r). Sunt bobus & vitulis nigri pediculi, & ovibus, quos fessas ovium, cimices & Reduvias, a fugendo quasi fugica *Zicca* & *Zecca Schaaß-Zecken* vocant. Inter Reduvium & Ricinum hæc ponitur differentia: Reduvius rostellum longius habet, corpus etiam licet repletum esca, semper compressum manet, hujus pedes obscure rubent, dorsum cineritio est colore, tribus punctis nigricantibus distinctum, & ad cordis figuram effigiatum. In vellere detonso annum vivit Reduvius; Ricinus, de quo supra dictum, solo sanguine alitur. Equi, cervi, capri, canis reliquorumque quadrupedum pediculos annotatos atque descriptos reperies, passim in animalium naturali descriptione historica. Alatos quoque reperiri pediculos Auctores haud leves testantur. Ex DIODORO narrat s) MARCELLVS de Acri-

p) D D. GAHRLIEP Dec. III, Ann. VII, Obf. XXXVIII. p. 256,

q) Job. Leonb. FRISCH Beschreibung von Insekten V. Theil. Tab. IV. Kränich Laus. VIII. Theil Tab. IV. Pfauen-Läuse Tab. V. Läuse auf den Meisen Tab. VI. Storch-Laue.

r) ALBERTVS Libro V. Cap. 205. vid. Tab. III. Fig. N.

s) Ex DIODORO SICVLO rer. antiqu. L. IV. narrat MARCELL. DONAT. L. I. lib. med. mirab. c. 5. p. 59.

Acidophagis Libiæ populo (ex largiori locustarum esu) ubi quadragesimum annum excefferint, iis non solum visu varios, sed specie horridos ac turpes pediculos alatos in corporibus nasci, qui ventrem primo, tum pedes, deinde totum corpus parvo tempore exedunt. Ita Cel. PAVLLINI *z*) sextipedes nigros pediculos alatos, magnitudine vulgares porcorum pediculos æquantes, cum susurro in aere volitantes in Westfalia vidit, qui puerum porcis præfectum miserabiliter excruciantem referentem: Si porci in fovea ista uliginosa sese volutant, ut saepe faciunt, plerumque hoc examen reportant, a grege, quem pasco, myriades accipio *z*).

§. XXXV.

Pediculus ab aliis laudatur, ab aliis culpatur, & despici-
turi ducitur, ut contemnendum istud animalculum in proverbii
vetustate contritis versetur. *Des.* HEINSIVS *v*) contra panegy-
ricam orationem dixit pediculis, encomium canens; & mani-
bus volvo scriptum germanicum typis evulgatum *w*). De pau-
peribus in Peruano & Mexicano regnis NIEREMBERG memorat,
quod reges ab ipsis pediculos loco tributi fumerent, quod aliud
non haberent. Bancani, gens in regno Indiæ nolunt animal occi-
dere,

z) PAULINI fascie. Obf. XVIII.

v) FRISCH l. c. V. Theil Tab. XX stiegende Pferde oder Vieh-Laas.

v) Dan HEINSIVS oration XXXV. admirand. rerum admirabilium p. 134.

w) lustige und zeitverkürzende Curiositäten in einer Lobschrift der Läuse
denen Soldaten zu einem tröstlichen Neu-Jahr-Gesibeneck 1679 in 4.

x) NIEREMBERG. Hist. Nat. Lib. VIII.

dere, ideoque quando pediculis infestantur, accersunt ex deserto Eremitas, qui eos captant, & captos capiti suo imponunt. ALDROVANDVS. y) Americani, referente THEVETO, si mordeantur a pediculis, eos captos dentibus interimunt. De Tartaris referunt, quod, quando pediculos devorant, eodem modo sese adversus inimicos suos vindicatueros, dicant. HERODOTVS in *Mel. pomens* de Budinis Scythia populis prodidit, pediculis vesci. In Cumana Insula, sicut in libris de navigationibus, in Indias legimus, pediculis coctis & crudis vescuntur. CLAUDERVS z) refert, de rustico, qui inter varia eaque summe absurda phantasiae sophismata sapissime eo forditei quoque deveniebat ut pediculos suos recens captos devoraret, quasi epulas nutriendo corpori apprime proficuas. Hæc sufficiant de brutorum pediculis dixisse, diutius illis insistere nec gloriosum nec fructuosum censet MOVFETVS, quem semel laudare & nominare volui.

§. XXXVI

Pediculi hominum distinguuntur ratione magnitudinis & loci, ubi commorantur. hujus intuitu sunt pediculi communes capitis, ulcerum capitis, pus crudum exedentes; rariores exigui, sudoris capitis excrementis se nutrientes, germanis *Schweis-Läuse*, quos ab illis ortos existimant; alii *obambulatores* dicti, majores, totum corpus perreptantes & in plicis vestium

E

ac

y) ALDROVANDVS de Infectis I. s. c. 4. p. m. 544.

z) CLAUDERVS Dec. II. Ann. VI. obs. 176.

ac indusiorum nidulantes, germani, *Kleider-Läuse*, duplo majores existunt pediculis capitis, corpus mordent, sanguinem sugunt, etiam viscosis & pinguibus corporis excrementis vescuntur. in pilis deposito ovulorum seminio valde multiplicantur. Alii pudendis crinitis pertinaciter infixi vocantur *Morpiones*, de quibus infra fusius agetur.

§. XXXVII.

Descriptionem pediculi amplam dedit SWAMMERDAM a). Quamvis foedius nihil sit quam pediculus, repræsentatus tamen per microscopium tam est notatu dignus quam horridus aspectu. Microscopio ipsum subjeci, & qualis mihi fuerit visus, referam. Pediculus capitis totus quantus ad instar cornu pellucidus. Caput oblongum, versus os admodum hispidum acuminatum est. Ad latera futuræ coronalis surgunt cornua seu antennæ breves quælibet ex quinque articulationibus composita, quarum prima excavata pilisque obrita, alteram globosam recipit, & articulationem facit, qualem os femoris cum acetabulo. Ad latera futuræ lambdoideæ duo oculi b) majores prominent nigri. Collum breve cum thorace unit. Thorax quadratum oblongum repræsentat. in dorso nigra macula quasi scutum. in pectore sex partes humerales, sterno connexæ, totidem pedibus destinatæ admirandam structuram oculis objiciunt. Quæque pars humeralis ex tribus partibus composita, quarum altera alteram recipit, & per tri-

a) SWAMMERDAM *Job. Bibel der Natur, worinne die Insekten in Classen vertheilet.* Leipzig 1752.

b) conf. *Diss. de Oculis Insectorum* Præf. Thom. JACOBAEO Resp. Meleh. Matth. Tybring. Havniæ 1708.

triplicem hanc invaginationem mutuamque partium conjunctionem pes potest contrahi & extendi. Sex sunt pedes, utrinque tres, ex tribus articulis compositi. Primum thoraci proximum, quem femur nominabo, recipit extrema humeralis partis vagina, ita ut hic perfecte roatorium perspicias motum. Femur cum tibia, (sit venia comparative impositis,) tantum flectitur & extenditur, ut cutis patellæ frustum quasi interarticulare repræsentet. Pes convexa extremitate tibiæ excavatæ connexus constat ex frusto majori, unguiculo pollicis armato, & ex unguiculo & duobus internodiis indicem constituentibus. Ex motu quem pediculus cum indicis complicatione ostendit, ad præsentiam musculorum perforantis & perforati concludi potest. Venter ad ovi formam effigiatum lenis annulis seu incisuris, quas contrahere & extendere potest, magnum compositum culum cum cauda bifurcata efficit, per quem sanguis ex cute & venis humanis haustus a collo ad anum usque mirifico motu actus transparent. Tota cutis spinis pilosis, copiosius tamen circa articulationes obsita eleganter ad instar pergameni a nutrimento nimia quantitate ingestio distenditur, & crepat, pediculo fortiter compresso. Internarum partium constructionem videre mihi non contingit. SWAMMERDAM perhibet, se perspexisse musculos abdominis, seu fibras musculosas circulares, culi intersectiones moventes, & ad aperiendas & claudendas tracheas in margine culi positas facientes, sicque pediculi respirationem adjuvantes. Viscus quod continuis motibus palpitat, etiam nudo oculo cernitur, ventriculum esse celeberrimum autor asserit. Recenset pulmonum tubos quatuordecim, septem in utroque latere, aerem liberius admittentes per caput, antennas, thoracem & pedes ramos distribuentes. Os

describit ut proboscidem seu canalem, in quo aculeus reconditur, cui adhærescit œsophagus, supra cerebrum decurrens, collum transiens & in thoracis posteriori parte, ampliatus ventriculum constituens, jejunum colon & rectum tandem efformat. In thorace ostendit spinalem medullam, universo corpori & pedibus vitam, sensum & motum præbentem. Ovarium per infimum ventrem extensum, in quadraginta pediculis sibi visum affirmat, indeque colligit, singulos utriusque sexus esse, in quorum uno numeravit quinquaginta quatuor ova. Ova, quæ pediculi edunt, *lendes*, *Nüsse* vocantur, pilorum cutem discindunt, separant & ad pili radicem ovulum deponunt, inoculando agglutinant, quo pilorum nutrimento alantur. vid. Tab. III. lit. T. Hoc æri incisum exhibet CVNO *) conf. Hl. SCHROECK & ab eodem allegatos FABERVM, SCHRAEDERVM, HOCKIVM & BORELLVM, præ omnibus SWAMMERDAM c) qui tabula ænea secunda eleganti delineatione interna pediculi viscera ob oculos ponit. Quid multa de Pediculorum usu practico? ut consuetudinem servemus, pancula afferemus. Vivos contra icterum a rusticis devoratos observavit ZACVTVS d). Phthiriasi puella inde correpta e). Pediculi deglutiti causa mortis f). Ad spasmum sphincteris vesicæ relaxan-

*) Cosinus Conrad CVNO Observaciones durch dessen Verfertigte Microscopia. Augspurg 1734. Tab. VIII. fig. 1.

c) l. c. p. 30. seq.

d) ZACVTVS Lusitanus lib. ult. Prax. Admir. Cap. 2. Obs. 7.

e) Dec. II. Ann. V. App. p. 37.

f) BONETI Mercusius compitalitius Lib. IX. de ictero.

laxandum alii aliquot pediculos extremitati penis imposuerunt, ut urethra unguis pedum titillata vesica urinam emitat. conf. ETTMÜLLER g). *Isibordus* ab AMELVNKEN recenset Hermanno de Welffenbyttel exortum esse magnum tumorem in capite, qui pressus tenuem fetidumque emisit humorem, suasu Henrici de Stoppelberg matris, capiti suo innumeros pediculos immisisse, caputque, linteo velato, ne ullus elaberetur, aut decideret, imisere vexatum, quid? quod cruciatum fuisse, tandem tumore penitus exsucto optime valuisse. Multae prostant observationes, pueros impura sanguinis massa, scabie capitis pediculis scatente laboravisse ceteroquin sanos; pediculis nocivum excrementum confumentibus & suppurationem sustentantibus necatis, ulcera capitis fuisse consolidata, brevique malignitate excrementitia in sanguine relicta secutam mortem b). Ubi viscosi humores oculos laeserint, quidam pediculis immillis eos expurgant, qui tanquam homini sylvestris femina huc illucque reptantes lemas colligerent, atque iis involuti postea excederent. De pediculorum usu vid. MOVFET i).

§. XXXIIX.

Sed quid sentiendum, cum quidam, uti vulgo opinantur, artibus magicis seu incantatione pediculis scatent: an tales ex vestimentis mendicorum, puerorum, aliorumque pediculoso-

E 3

a) ETTMULLER *kurzer Begriff der Artzney-Kunst* p. 237

b) hinc LOEW ab ERLSFELD *Universa Medicina Practica* p. 705, quod hic affectus infantes a multis capitis morbis praeservet sed molestissimus est, dicit.

i) Tho. MOVFETI *Insectorum Theatrum* p. 264.

rum a cacodæmone collecti per aerem huc deferantur, uti Cel. WOLFFIUS *k*) suspicatus est, me latet, modumque, quo fiat, cum Celeberr. THOMASIO *l*) ignoro. Cum fascino effectum, ut venator nec bombardam manuariam displodere, nec ictu feram prostrernere queat, pediculos, ut scloperum solvant, incantatione in auxilium vocari refert, WESTPHALIVS & BODINVS *n*). Pediculorum nimia copia plerumque comes scabiei humidæ. In plica polonica pediculi valde luxuriantur *o*).

§. XXXIX.

Qui longo putridoque morbo laborarunt, iis pediculi in capite nati levationem morbi indicant. In hominum capitibus ex synocho putrida convalescentium plurimos conspicui pediculos, & quasi epidemicos esse in febribus malignis, observavit SALMVTH *p*). Morituros contra pediculi deferunt, caput relinquunt, atque in pulvinaribus reperiuntur, rationem & causam adferentibus medicinæ practicæ auctoribus, quod destituerentur blanda exhalatione. Quodsi in jugulo & scrobiculo cordis hæreant, vicinæ quoque mortis habentur indicium. Constat maximum istorum vim esse cachecticis, tabidis, purulentis, ichorosis, & quibus non adeps solum & sanguis, sed caro & cutis fuerit corrupta.

§. XL.

k) WOLFFIUS Obs. § Ann. I. Dec. III. Eph. N. C.

l) THOMASIVS Program. Lection. hybernar. Anni 1702. p. 74

m) WESTPHAL. Schol. ad Grünwaldi obs. de Epilepsia a fascino.

n) Joh. BODINVS in Dæmonomania.

o) Hercules Saxon Pract. Med. Lib. X. cap. XIX. p. 811.

p) SALMVTH Observat. Medic. Centuriæ tres p. 137.

§. XL.

De Phthiriasi pauca differam. multos ea periisse a iustissimo iudice punitos, recenset MOVFET p. 259. & FRANCUS r). In Medicina hoc malum pro morbo acceptum VELSCHIO de *Vena medinensi* p. 41. qui duplex esse videtur, unus, si magna pediculorum copia in corpore vel ejus parte aliqua prognata & cutem & carnem depascatur; alter hoc longe gravior, & qui aliquid supra *ro. 3tes* Hippocratis nostri habet, si animalcula illa inusitatae formæ & vermibus proprie dictis simillima, aut etiam veri vermes in corpore nascantur, quo morbi genere Antiochum Epiphanem, pluresque alios, quorum ALDROVANDVS & Auctores nominati mentionem fecerunt r) extinctos. Memorabilis est observatio BLONDELL s) de Hollando, cujus cutis ita repleta fuit pediculis, ut ex vola manus, naribus, oculis, mento, barba, pectore, ano, pene, &c. innumerabiles extrahere posset viventes & ambulantes. Medebatur huic malo bimestris potus & fons aquarum thermalium.

§. XLI.

Menicus frigore & fame enectus in agro inventus sepultus erat; post mensem integrum Januarium eruebatur, mihi que demandatum, ut inspicerem cadaver, quod suspicio erat violentam eum obiisse mortem. nondum in putredinem abierrat, sed centone & tribonio pannoque contrito tectum proferebatur, tantaque copia pediculorum adhuc viventium & perreptan-

q) FRANCUS Disp. Heidelbergæ 1678. de Phthiriasi.

r) conf. 2 Maccab IX. 9. Act. XII. 23.

s) BLONDELL de therm. Aquisgr. cap. 14. §. 2.

reptantium oblitum, ut scdms mihi aspectu nihil occurrerit unquam. VELSE scribit: r) "Hydrope mortua non modo pediculorum adhuc dum vegetorum mällenis (tam enim incredibili illi nunc prodibant copia, ut tota defunctæ facies sub iis tantum non sepulta esset) esca viva & lenta fuerat; sed & circa genitalia & superiora femorum adeo sphacelo omnia corrupta, ut tam brevi post mortem ejus, vivi etiam vermes nunc jam proreperent."

§. XLII.

Varie afferuntur præter omnibus notas causas, peregrinationem, morbos graves, paupertatem, squalorem vita, unde pediculi in homine augeantur. Sed peculiâres quoque dantur, quarum quasdam in medium adferemus. III. ALBERTI u) scdam exulcerationem calvarie nominat, ad cujus deteriorationem innumerus concursus pediculorum contribuat. Accusatur esus ficuum & castanearum dulcium, quæ superfluum excrementitium facile præbent pabulum. Tale exemplum recenset HEERIVS v) a nimio nempe ficuum & caricarum usu pediculos esse generatos w). Clima quoque aliquid contribuere experiuntur, qui sub linea æquinoctiali navigant; mundissimæ virgines ex Italia in Græciam migrantes in archipe-

r) VELSE in Diss. de mutuo intestinorum ingressu & aliis machinæ humanæ extraordinariis Lugd. Bat. 1742. p. 42.

u) ALBERTI in Therapia Medica p. 438.

v) HEERIVS Obs. 23.

w) cons. Sim. PAVLI Quadripart. Class. 3. p. 299. ROLFINGII, Epitâ Affect. particul. 1. 3. c. 20. p. 321.

chipelagi navibus ab hisce se non possunt liberare infectis conf. TEICHMEYER x). In Hispania pediculorum aluntur myriades, conf. TENZEL y). Ad morbos epidemios quoque referri posse D. D. ADOLPHI ex longa observatione communicat: aere, ventis, tempestate occidentalibus maxime vero austrinis, humido-tepidis existentibus, vermes ut plurimum corpora infestare.

§. XLIII.

Remedia huic morbo proficua ex antiquorum medicorum scriptis suppeditat WALTHER. Ad capitis pediculos infantum capitiluvia aquosa aut spiriturosa, quæ staphysagria, bacca lauri, lavandula &c. ingreditur, præ omnibus centaureum minus laudibus extollit SIM. PAULI a) olei anisi aliquot guttæ cervici inunctæ, necant capitis pediculos, si modo mitra & fascia cincta quo minus capite decedant prohibeatur. Pulvis seminis petroselinii capillis inspersus pediculos necat. Peregrinantibus commendat LANGIVS b) omnibus aliis remediis palmam præripientem mercurium in unguenti formam cum axungia redactum vestiumque fimbriis illitum. Infantibus ossa demortuorum & dentes scelesti intra vestes quocunque modo gestata de salutari effectu convictus ROS. LENTILIVS c) suadet. *Allium*
F
specifi-

x) TEICHMEYER Instit. Pathol. Pract. p. 431.

y) conf. TENZELII *Monath-Gespräche* 1691. p. 332.

z) Job. Ge. WALTHER in *Sylva medica* sub titulo phthiriasis p. 12, 51

a) SIM. PAULI *Quadrup. Bot.* p. 271.

b) Chr. Joh. LANGIVS *Opp. Part. III.* p. 415.

c) Rosini LENTILII *Eteodromus Med. Pract. Anni 1709.* p. 520. & *Ephem. Acad. N. C. Dec. III. Annus VII. Obf. LXXVIII.* p. 729.

specificum quoque edit effectum, hinc Judæi, alias immundissimi & fœdi, quia illo sæpe vescuntur, non facile a pediculis vexantur. *Spigelia* antie'minticæ sive Arapabaca PISONIS & MARGGRAFFII *) virtutes me adhuc latent. Infusum Theiforme radicis *graminis* **) speratos edit effectus. WALDSCHMIDT d) recenset phthiriasin aloe curatam. GULDENKLEE aloe puriss. unc. II. aqua absynth. lib. I. soluta idem præstitit. e) Balneo olei olivarum curatam observavit LANZONI l. c. Quam curationem formosæ *virginis* matutinis horis *amplexus* spondere debeat, cum *Andr. LIBAVIO* lascivis destinabimus & superstitiosis f). Melius Nosocomii præfectus phthiriasin curavit, dum *virgis* betuleis vibices superinduxerit, ut nova quasi pellis pediculos postea non admiserit, referente PENNIO.

§. XLIV.

Morpion.

Pediculi inguinales, feri, Gallis *Morpioner* dicti, vario a variis notati fuere nomine quæ MOVFET g) recenset TARANTA b) *Platonæ* ab Itatorum vocabulo *Piatola* in Latinorum idioma transducto; MARCELL. EMPIR. *Brigantes* a populis ferissimis

*) conf. III. LINNÆI de *Spigelia Anthelmintica* Resp. J. G. COLLIAN, Upsalæ 1759.

**) conf. Diss. de Gramine levidensi at præcellentissimo Præf. KNIPHOF Resp. Berth. Erf 1747.

d) WALDSCHMIDT in Opp. Med. Præf. p. 173.

e) TIMZEUS VON GULDENKLEE Opera Præf. Lib. V. Cap. p. 174.

f) Cist. Med. HORNUNG. Epist. 40. p. 95.

g) l. c. p. 200.

h) VALESCVS de TARANTA Lib. XVI. c. 36.

rillimis veteris Britanniae; REINESIVS *fessar*; LOCHNERVS *i*) & a GROEBEN *pediculus Pharaonis* appellant. Suam de Pediculis Aegyptiacis sententiam BOCHART *l*) erudite profert. Operæ pretium duxi, deformia ac foeda ista animalcula accuratius describere, eoque magis adductus, quia quotquot evolverim auctores rerum alias naturalium solertissimos scrutatores vel plane nullam ipsorum fecerint mentionem.

§. XLV.

Ope microscopii illa consideravi, compressique & latiusculi corporis, testudinis instar, ad cordis figuram effigiati mihi sunt visa; binis crustis, vel scutulis, dorsuali & pectorali tam expolitis tecta sunt, ut succini pelluciditatem habere videantur.

Caput oblongum & acutum pilosum est, juxta rostrum

F 2

utrinque

f) Eph. Acad. N. C. Cent. VIII, p. 233.

k) Otto Frid. & GROEBEN Oriental Reise c. 290 p. 277.

l) Samuel BOCHART in hierozoico part. II, Lib. IV, Cap. 23.

utrinque duas setas, *b*) alteram altera longiorem habens. Lineolæ, quæ in capite ad discernendas ejus partes in imagine aere excusâ ductæ, anterior *c*) ob regionis convenientiam futuram coronalem, posterior *d*) lamboideam indicant. In utroque latere, ubi sutura coronalis desinit, in angulo protuberanti prominent oculi nigri; *e*) juxta quos antennæ *f*) quinque particulis per enarthrosin unitis compositæ, longiores pro magnitudine corporis, teneriores, quam in pediculo mansueti exurgunt, quas subinde feras moyet, sublatasque & erectas fert, ubi autem ingrati quid attingit, aut morti proximus, dejicit & ad humeros demittit. Lamboideam mediam macula occupat minuta, *d*) quæ utrum punctum tantummodo nigrum, an foramen, discernere non potui;

Collum nullum est; caput corpori ita conjungitur, ut occiput convexum in cavitate *g*) nucham & jugulum constituyente quoquo versus moveatur. Ex utroque corporis latere octo mammillares emergunt processus, primus capiti proximus, *b*) scapulam primi pedis; secundus, *i*) scapulam secundi; & tertius *k*) tertii pedis femur cum corpore connectentis partis constituit; quartus, *l*) quintus, *m*) sextus, *n*) septimus *o*) processus, sunt mammillares apophylæs, quarum quarta *l*) minima, quinta *m*) paulo major, sexta *n*) adhuc longior & septima *o*) longissima, quæ versus posteriora inclinant. Intra octavam *p*) utriusque lateris anus aperturæ, quibus processus perforati esse videntur, in quarto *l*) & quinto *m*) tres longiusculæ; in sexto *n*) quinque; in septimo *o*) septem; in octavo *p*) tres itidem setæ.

Pedes utrinque tres, non ut in mansueti pediculo sterno sive pectori a natura fixi, sed ex latere inter duo scuta ad id incurvata, emergentes. Priores sunt longiores gracilioresque, poste-

posteriores crassiores, robustiores & breviores. Ternis singuli constant tubulis, quorum alter altero amplior. Primus *bik* cui reliqui duo secundus *q*) & tertius *r*) immitti possunt, ut pes pro arbitrio exeri vel recondi queat, est amplissimus, scutique, qua exit, inflexione partem pedis humeralem consti-

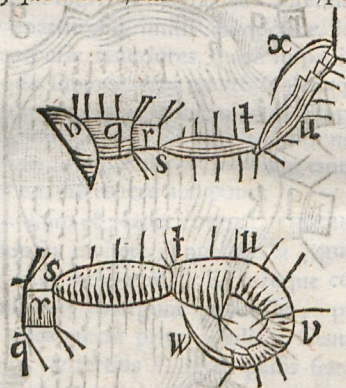

F 3

tuit.

tuit. Femur plane deest. Tibia *r*) tertii, quem angustissimum animadverti, tubuli *r*) affixa margini, cujus extremum in convexi corporis speciem exit, omni sese facultate movendi destituitur, nec nisi cum tubulo *r*) ipso moveri potest. Pede enim cum unco versus caput sublato, deorsum tibia *r*) cum tubulo *r*) quo nititur, immobilis vertitur, pede contra de-

presso, tollitur eadem. Tibia vero *r*) cum pede *t* u) motus flexione & extensione conficitur. Pedis extremi partes sunt una longior, *u*) in qua angulus prominet, setis oblitus, pollicis quasi vicem gerens, cui opposita altera, quasi index digitus, *w*) tribus juncturis, quarum articulationes setosæ & hirsutæ, uncoque prælongo, colligata. Anterioris pedis unguem *vx*) arctius contrahit, & constringit, reliquorum *uw*) ita, ut tres articuli cum unco circulum efficiant. Quo etiam fit, ut animalculum hoc admodum tarde incedat & se moveat, pedibusque inter scuta prodeuntibus potius repat. A natura quoque pedes

pedes ita arbitror constructos, ut priorum longiorum, qui contracti angulum acutum efficiunt, unci altius per cuticulam possint adigi; posteriores vero breviores, validiores & robustiores cum unco in circulum coire, ut animalculum toto corpore iis innisum, uncos priorum infixos, caputque & rostrum inforsum retrahere, illisque solutis progredi, & in alio loco consistere possit.

Corpus totum instar succini est pellucidum: scutum quasi auro obductum, incisuris striisque eleganter cancellatis variegatum.

In thorace viscus semilunare y) transverse positum sanguinem colligens, quod spectaculum præbet haud injucundum, modo derivans, propellens, deducens, in omne corpus diffundens, & versus posteriora aliud z) scybala colligens deducens oculis se subjicit.

§. XLVI.

Calendis Februarii tempestate frigida, incluso pediculo inguinali duobus vitris concavis, observabam tubulorum, fractorum, & ruptorum, invicem cumulatorum copiam parietibus vitri adhærere, id quod hieme in fenestris conspiciamus. Num effluviis & exhalationibus tribuendum, in medio relinquam.

§. XLVII.

Alio die, duobus inclusis morpionibus, minorem majori observabam incumbentem, anterioribus pedibus super humeros extensis, uncoque pectori succumbentis infixo. Major posterioribus nitens pedibus, anterioribus ad latus vitri reperere contendens, brevi expirabat. Cum mortuus esset, humerus dextri lateris totus liquore suffundebatur exacte rubente, mirum in modum pellucido; altero aliquot horas post moriente,

idem

idem color manebat. Succurebat Tab. IX. & Tab. XIII. ROESELII *m*) sed mittam.

§. XLVIII.

Pediculi inguinales numero incredibili brevi tempore se multiplicant. Denfius vestitam pubem circa loca obscœna occupant, interdum, mentum promissa nimis barba, axillas, interdum palpebras & supercilia arant. Raro vagantur, sed diro fati morfu sibi locum excavant, ibique confident affixi, ut difficilius a loco, quem mordent, removeantur. In reliquo corpore vix atque non diu vivunt, capiti impositi animam efflant.

§. XLIX.

Non prætermittenda duco, quæ memoriæ reliquit PAVLINI *n*). "Erat Florentiæ Siculus, homo vagæ libidini detitissimus, cujus hircus, supercilia & penis pediculis istis, quos Galli Morpions dicunt, adeo plena, ut paucas intra horas totam scatulam eorum plenam collegerit. Pruritus & morfus in partibus istis continuus. Hinc fricationibus crebrioribus humores magis magisque allecti, dolores insigniter auxere, donec totum membrum genitale flaccidum & putidum unacum pediculis frustillatim decideret, reliqua parte arte demta, ægro autem gemitus inter & cruciatus misere pereunte." Idem Celeb. PAVLLINI de venereo phthi. riasi consumo observationem Dn. E. Q. M. D. communicat *o*) &

m) ROESELII Hist. nat. ranarum nostratum Tab. IX. & Tab. XIII.

n) Chr. Fr. PAVLLINI Tr. de morte verminosa p. 159.

o) Eph. Nat. Cur. Dec. II. Ann. V. App. p. 24. Obs. XXXVIII.

& de huc venerea infecto toto verminoso mortuo p), Arnulphus mollissimus cinædus: Maximus turpissimus meechnus a pediculis consumti ALDROVANDVS *).

S. L.

Errorem hic, in quo vulgus versatur, paucis meminisse non abs re duco, morpiones & luem veneream semper esse conjuncta, quique illis infecti, hac laborare. Petrus quidem DESAVLT z) conatur astruere luem veneream a vermiculis venereis produci, qui partes, in quibus hospitantur, rodant & depascantur. DEIDIER r) contendit, morbos venereos referendos esse in animalcula numerosâ, minima, agillima, maxime prolifera, quæ ab infectis in sanos celeri contagione propagentur; quæ loca, ubi hærent, morfiunculis impetant; imo etiam depascantur; atque ea ratione symptomata omnia, quæ morborum venereorum propria sunt, inducant; hæc tamen nova non erant, sed jam a Davide ABERCROMBYO anno 1684 indicata s) & a Nicolao HARTSOECKERO anno 1699 r). His vero de longe aliis vermiculis quam morpionibus sermo est. Constat celeb.

G

p) Obs. XLI;

*) ALDROVANDVS de Infectis.

q) Petrus DESAVLT Dissertation sur les Maladies Venériennes &c. Burdigalæ 1733. 12.

r) Antonius DEIDIER Professor Monspessulanus in Diss. de morbis venereis 1723.

s) David ABERCROMBYI Tuta ac efficax luis venereæ, sæpe absque mercurio ac semper absque salivatione mercuriali curandæ methodus Londini 1684. 12

z) Nicolai HARTSOECKER, Epistola ad V. C. Nicolaum ANDRY pat. ta 1699.

celeb. ASTRUC *u*) de morbis venereis scripsisse, multosque de eodem argumento scriptos libros perlegisse & recensuisse, qui hanc theoriam verminosam irridet & nauci æstimat & de pediculis inguinalibus ne verbum profert.

§. LI.

Pudendorum infectionem semper omni in casu esse morbi causam Gallici, VELLA *v*) & scabiei omne genus in luce venerea reperiri, de VIGO asserit *w*). Quæ tamen maxime inter se diversa, hominemque purissimum malo isto coinquinatum fuisse experientia docet. In infantes translato morpione, quorum palpebras exararunt, ut scabies ciliorum radices obsideret, haud semel observatum, de hac scabie vid. ACTVAR. *x*).

§. LII.

Curæ exposcit anthelmintica oleosa & mercurialia. Optimum anthelminticum est *nicotiana* & lixivium ex eadem paratum. Oleosa III. G.W. WEDELIVS *y*) commendat, quod transpiratum impediunt, in quo vita insectorum consistat. Vomitorio, laxante, fomentis & linimento mercuriali pediculos pubis feliciter depulit TVLPIVS *z*). Apud SCHENCKIVM obser-

u) Joh. ASTRUC de morbis venereis libri sex Parisiis 1738.

v) Georg VELLA Cap. I, de morbo gallico.

w) Jo. de VIGO Cap. I, de morbo gallico.

x) ACTVAR l. 23 c. 7.

y) G.W. WEDELIVS de medicamentorum facultatibus Jenæ 1678. p. 179

Amoenitates Materiae Medicæ Jenæ 1684. p. 372.

Theoria saporum medica Jenæ 1703. p. 239.

z) Nic. TVLPII Observation. Med. Lib. III. Cap. 40. p. m. 249.

vatio occurrit ejusdam, qui ad plattulas curandas inunxerat mercurium, inde vero eviratum se sentiens e consilio Medici *oleum spica z*) applicavit, unde & phthiriali & huic muneri satisfactum est. Scimus semen *Sabadilli* in pulverem tritum, axungia suilla exceptum applicatum inguinales pediculos extinxisse. Hisce dictis contentus, aliis occasionem suppeditare volui naturalia ulterius indagandi, mea nunc curiositati sint limites &

F I N I S.

2) conf. FOREST l. 8. Obs. 16. SCHENCK. l. 4. Obs. SENNERT. l. 3. pract. p. 9 S. 2. c. I. August. THONER. Obs. Med. l. 4. Hieron. REVSNER. Obs. Med. 31. a VELSCH ed. Phil. GRU- LING Cent. 5. Obs. 1. & Med. Prax. l. 5. c. 4.

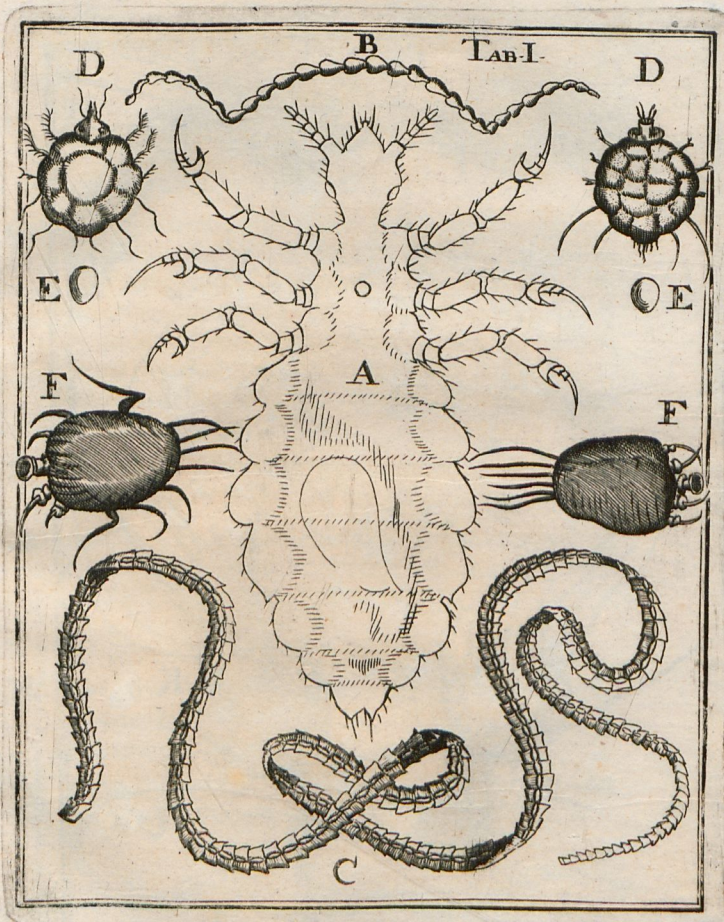

* * *

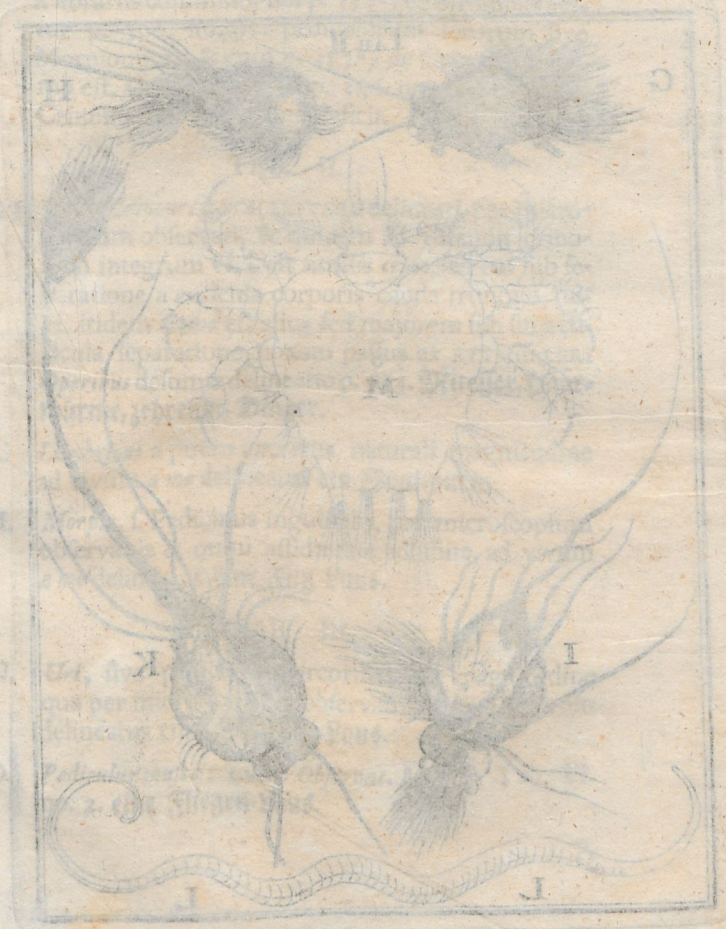
EXPLICATIO FIGVRARVM.

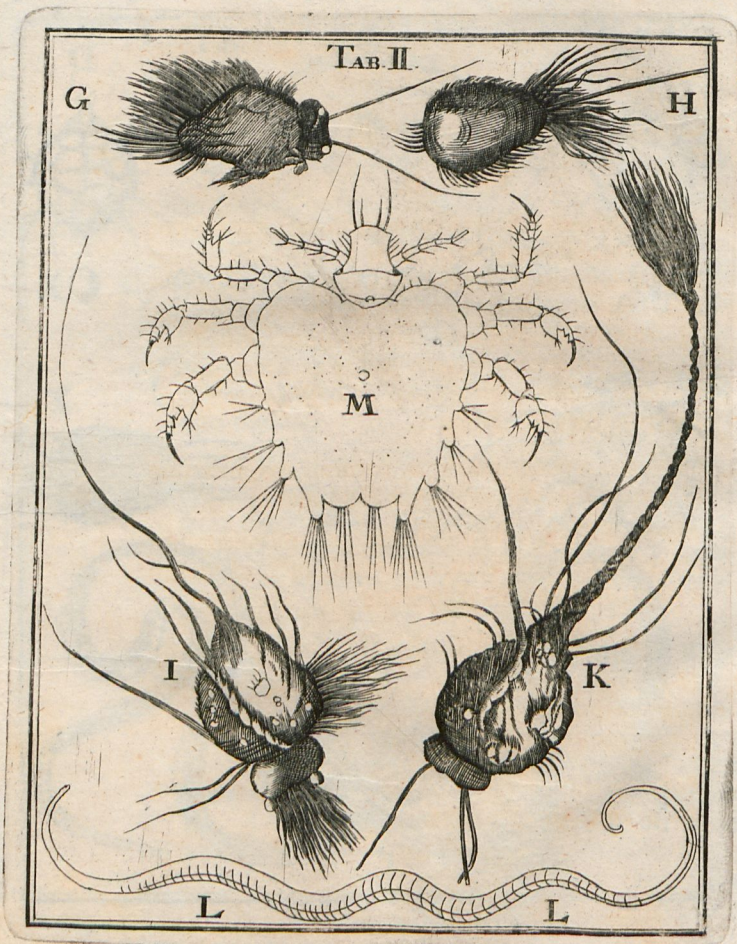
TAB. I.

- A** *Pediculus* a capite humano desumptus per microscopium observatus, a me delineatus *eine Kopf-Laus*.
- B** *Tenia* sicuti SPIGELIVS observavit *ein Gliedwurm* aliis cucurbitini *Kürbis-Kern-förmige Wurm*.
- C** *Tenia portio* cui & caput & cauda deest, sicut SPIGELIVS, & ex eo SENNERT delineavit, *ein Bandwurm*, naturali magnitudine latitudo digitum æquat, hic vero multo minor, representatus, ut aliqualem tantum tibi formari possis conceptum de ejus figura.
- DD** *Acar* ex pustula scabiosi a Joh. Cosm. BONOMI Italice descripti, latinitate donata a Joh. LANZONO inserta *Ephem. Acad. N. G. Dec. II. Ann. X. App. p. 35.* ex hoc RIVINVS desumpsit in *Diss. de pruritu exanthematicum ab acaris*, item BONANNI *Musæum Kircherianum* p. 386. no. 94. *Heitliefen in Frage*.
- EE** *Ovula acarorum* observante BONOMO *Heitliefen-Eyer*.
- FF** *Sirones* ETTMÜLLERVS per SCHAEFFERVM delineare curavit, vid. *Act. Erud. Lips. 1682. p. 317.* & *Ettmülleri Opera Tom. II. Part. II. Disp. VI. p. 542* ex his RIVINVS in *Diss. de prur. exant. ab acar.* *Heitliefen.* Lectorem hic monendum duxi de errore in BONANNI *Musæo Kircheriano*, præstantissimo opere

a librariis commisso, ubi p. 357^a) de Sironibus agitur p. 396. no. 95. pedicularum ferorum five Morpionum; & cum p. 357^b) de Crinonibus sermo est, Sironum imago p. 386. no. 96. suscipitur. Crinonum effigies plane deficit.

TAB. II.

G H I K. *Crinones* a SCHAEFFERO delineati, per microscopium observati, & quidem K. ostendit crinonem integrum G. I. est similis *crino*, sed cui sub separatione a cuticula corporis cauda truncata fuit H. itidem *Crino* est alius sed majorem sub sui a cuticula separatione noxam passus ex ETTMÜLLERI *Operibus* desumpta delineatio p. 543. *Miresser, Haarwürme, zehrende Dinger.*

- L. *Lumbricus* a puero excretus, naturali magnitudine ad vivum *a me* delineatus ein Spulwurm.
- M. *Morpio*, f. *Pediculus inguinalis*, per microscopium observatus & omni assiduitate adhibita, ad vivum *a me* delineatus eine Sitz Laus.

TAB. III.

- N. *Uri*, five *pediculus porcorum*, ea magnitudine qua per microscopium observatus *a me* ad vivum delineatus eine Schwein-Laus.
- O. *Pediculus muscae*: CVNO Observat. *Microsc.* Tab. VI. no. 2. eine Fliegen-Laus.

P.

P. *Acarus Casei Helvetici* cvno Tab. XIV. no. 3. Käse-Milbe von Schweizer Käse.

Q. *Acarus Casei Württembergensis* cvno Tab. XIV. no. 4. Württemberger Käse-Milbe.

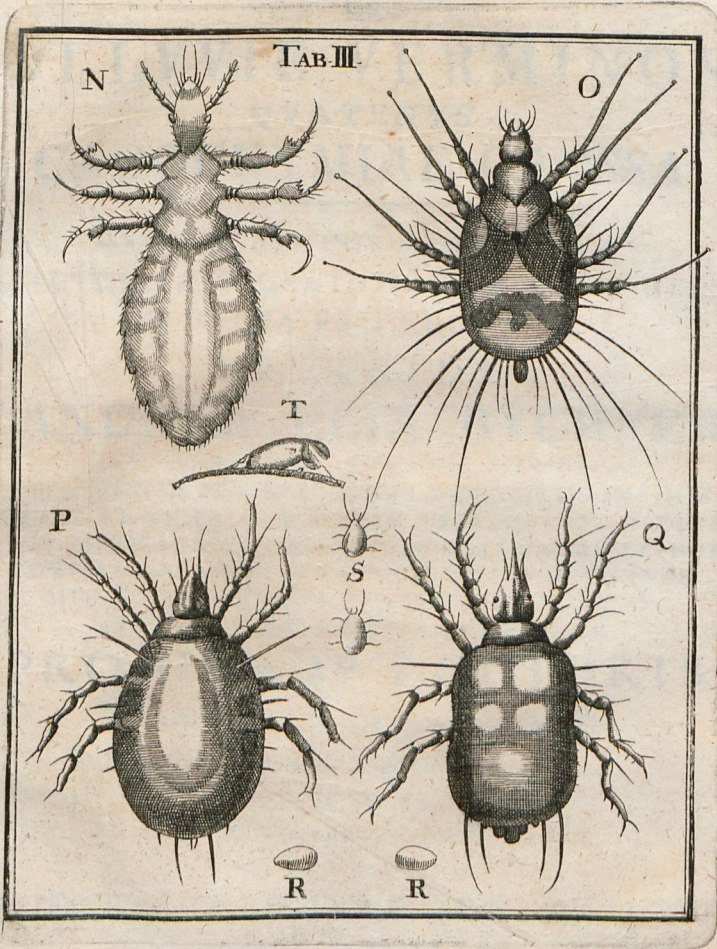
RR. *Ovula eorundem* cvno Tab. XIV. no. 5. Käse-Milben-Eyer.

II TAB

S. *Pediculi muscarum* ex observatione HEISTERI vid. *Epb. A. N. C. Vol. I. Obs. CLXXXVI. p. 398.*

T. *Lens*, f. ovulum pediculi humani, capillo agglutinatum, versus ejus radicem inoculatum, & versus capilli apicem operculo aperto præditum, ex quo pediculus prodit cvno Tab. VIII. no. 1. eine Lause-Muß.

00 A 6283

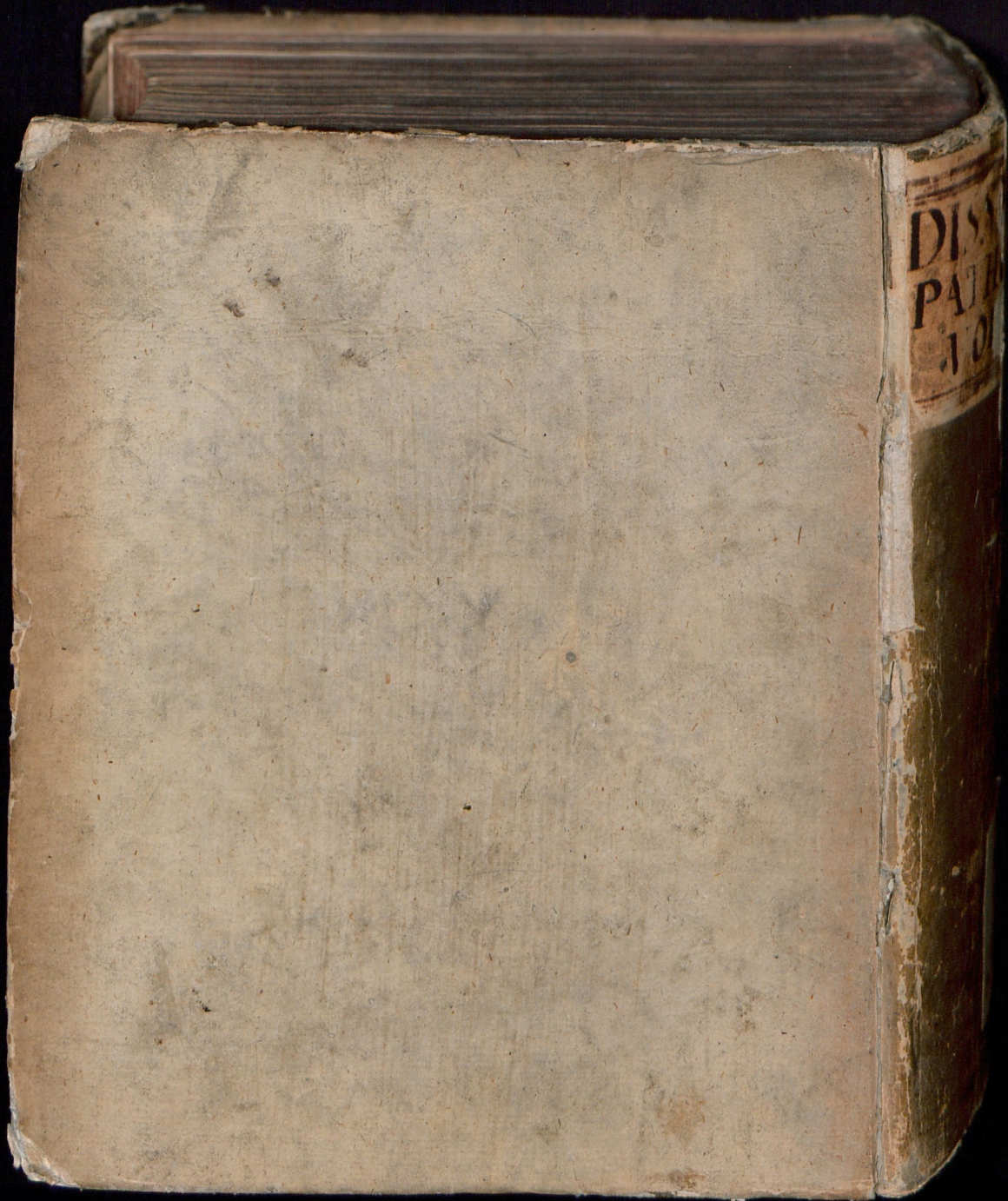
ULB Halle 3
002 828 154

SB

Retro ✓

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
PEDICVLIS INGVINALIBVS
INSECTIS ET VERMIBVS
HOMINI MOLESTIS

von
Spul-Wurm, Hertz-Wurm, St. Vit-Wurm, Maden, Band-Wurm, Kürbiskern-Wurm, Nessel-Wurm, Flob, Indianisch kleinen Flob, jungen Hunden, Blut-Igeln, Mücken, Mit-Esser, Reitliesen, Wanzen, Kopf-Kleider-und Filtz-Läufen

AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
AVCTORITATE
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE

IOH. HIERON. KNIPHOFIO
FACVLT. MED. SENIOR ET ADESS. PRIMAR. PATHOLOG. ET PRAX. PROF.
PVBL. ORDIN. ET P. T. DECANO S. R. I. ACAD. N. C. ADIVNCT.
ET BIBLIOTHECAR.

PRO GRADV DOCTORIS
IN PERANTIQA HIERANA
PVBLICE DISPVTABIT
CHRISTOPH WILHELM EMANVEL
REICHARD
ERFVRTENSIS

H. L. Q. C. Die XXVIII. Decembr. M DCC LIX.

ERFVRTI Stanno HERINGIANO, ACAD. TYPOGR.